

Дьоміна Ж. Г.
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У СВІТЛІ ОСВІТНІХ НОВАЦІЙ

Проаналізовано сучасний стан фізичного виховання студентської молоді. Викладено основні суперечності діючої системи фізичного виховання в вищих навчальних закладах. Розкрито реалії фізичного виховання студентів, основні тенденції його сучасного розвитку та запропоновано основні шляхи підвищення його ефективності.

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, вищий навчальний заклад, суперечності, ефективність.

Ж. Г. Дьоміна. Проанализировано современное состояние физического воспитания студенческой молодежи. Изложены основные противоречия действующей системы физического воспитания в высших учебных заведениях. Раскрыты реалии физического воспитания студентов, основные тенденции его современного развития и предложены основные пути повышения его эффективности.

Ключевые слова: физическое воспитание, студенты, высшее учебное заведение, противоречия, эффективность.

Zh. H. Domina. Monitoring of introduction of physical culture profile teaching for senior pupils in Ukraine. Educational reality so far show poor performance of physical education in local universities. Despite numerous innovations offered governing public bodies and industry experts on improving physical education in national educational institutions, substantial changes that would ensure the desired effect, has failed. So today almost no defined system of physical education of students, the traditional system is outdated and does not take into account advanced global trends, and integration into the European educational space is still not possible for objective reasons.

Crisis in the physical education of young people negative impact on the health of the younger generation. Modern students have low interest and no need for physical culture and sports. Traditional physical education reduces the motivation of young people to exercise in terms of university, as is formal, due to the possibility of attending classes in physical education at will and the abolition of the assessment.

A large number of today's youth prefer wellness and fitness center and a popular new fitness types of physical activity. However, this requires considerable financial costs as well as physical training in the conditions of high school can and should provide a minimum level of physical activity.

Sports and material resources of local institutions of higher education can not be equal to European, where almost every higher education institution has a modern sports complex.

Existing contradictions in the organization of physical education of students necessitate increasing its efficiency and gradual integration into the European educational space.

Keywords: physical education, students, higher education school, contradictions, efficiency.

Постановка проблеми, її актуальність та зв'язок важливими науковими та практичними завданнями.

Пріоритетним завданням фізичного виховання сьогодні проголошено «...розвиток фізичних і духовних сил підростаючого покоління, майбутніх захисників Вітчизни» (з матеріалів засідання Колегії Міністерства освіти і науки України у 2014 році). Однак освітні реалії теперішнього часу доводять низьку ефективність фізичного виховання у вітчизняних вищих навчальних закладах. Незважаючи на численні новації, запропоновані керівними державними органами та галузевими фахівцями щодо удосконалення фізичного виховання у вітчизняних закладах освіти, суттєвих змін, що забезпечували б очікуваний ефект, наразі не здійснено. Відтак в умовах сьогодення майже відсутня визначена система фізичного виховання студентської молоді: традиційна система є застарілою і не враховує передових світових тенденцій, а інтегрування у європейський освітній простір поки що неможливе за об'єктивних причин.

Мета роботи - проаналізувати сучасний стан фізичного виховання студентів та визначити шляхи його удосконалення сучасному етапі світового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В указі Президента України №42/2016 від 9 лютого 2016 року Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя — здорова нація» вказано результати всеукраїнського опитування, які свідчать про те, що на початку XXI століття достатній рівень оздоровчої рухової активності (не менше 4-5 занять на тиждень тривалістю одного заняття не менше 30 хвилин) мали лише 3 % населення віком від 16 до 74 років, середній рівень (2-3 заняття на тиждень) - 6 %, низький рівень (1-2 заняття на тиждень) - 33 % населення. Для більшої частини дорослого населення характерною є гіпокінезія. Серед дітей і молоді зростає популярність малорухомого способу проведення дозвілля.

Кризова ситуація у сфері фізичного виховання молоді негативно позначилася на стані здоров'я підростаючого покоління [3]. Це стало передумовою розвитку значної кількості соматичних захворювань, порушень у функціонуванні органів і систем організму молоді, фізичної неспроможності зі зброєю в руках захищати цілісність Батьківщини. Наприклад, за даними тільки Рівненського об'єднаного міського військового комісаріату за 2 квітня 2015 року із 115 чоловік придатними до військової служби виявилися близько 20%. І взагалі, майже половина призовників мобілізації непридатна до військової служби [2].

Останнім часом загострилася тема зміни статусу фізичного виховання у вищих навчальних закладах, винесення дисципліни за межі навчальних кредитів, відміни оцінювання студентів на заняттях фізичними вправами. Думка дослідників з цього приводу неоднозначна. Багато спеціалістів у галузі фізичної культури та спорту вважає, що впроваджувати заняття з фізичного виховання у вищих навчальних закладах у вигляді факультативу і відмінити оцінювання з даної дисципліни сьогодні недоречно, оскільки це однозначно призведе до погіршення здоров'я та мотивації студентів взагалі і фізичної підготовленості зокрема [2].

Відповідно до листа МОН України № 1/9-126 від 13 березня 2015 року, «... заняття з фізичної культури в спортивних секціях можуть бути організовані як факультативи (тобто за бажанням студентів; у загальне число кредитів ЄКТС і до навчальних планів не включаються, форм підсумкового контролю не мають)». Це зумовило неоднозначність рішень керівників вітчизняних ВНЗ щодо організації фізичного виховання студентів. Згідно з листом МОН України №1/9-454 від 25 вересня 2015, «... вищі навчальні заклади самостійно вибирають, за якою формою проводити заняття з фізичного виховання. Це можуть бути: секційна, професійно орієнтована, індивідуальна та традиційна із збереженням фізичного виховання в якості обов'язкової дисципліни і т.д.». Таким чином ці листи суперечать один одному, як і наказ Міністерства освіти і науки України № 4 від 1.01.2006 р. про затвердження «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», що чинний і на сьогоднішній день і передбачає заняття з фізичного виховання протягом двох років обсягом 4 годин на тиждень.

За даними О. Сидоренко, І. Павленко та ін., сучасні студенти мають низький рівень інтересу та відсутність потреби до занять фізичною культурою і спортом [1]. Традиційна система фізичного виховання сприяє зниженню мотивації молоді до занять фізичними вправами в умовах вишу, оскільки носить формальний характер, зумовлений можливістю відвідування занять з фізичного виховання за власним бажанням та відміною оцінювання [4].

Викладення основного матеріалу.

Аналіз сучасного стану фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів показало його недосконалість, а насамперед – невизначеність його організації, що зумовлюється рядом протиріч:

- ✓ між спробами наслідування європейського досвіду організації фізичного виховання та невідповідністю спортивно-матеріальних можливостей міжнародним вимогам;
- ✓ між низьким рівнем здоров'я рухової і активності молоді та недостатнім престижем фізичного виховання студентів в умовах ВНЗ;
- ✓ між організацією фізичного виховання у ВНЗ та нормативно-правовими документами, що її регламентують та суперечать один одному;
- ✓ між недостатньою сформованістю фізичної культури молоді та необхідністю реалізації завдань фізичного виховання в системі підготовки фахівців;
- ✓ між недосконалим програмним та навчально-методичним забезпеченням та пріоритетністю оздоровчої та професійної спрямованості фізичного виховання молоді;
- ✓ між необхідністю оцінювання фізичної підготовленості студентів та відсутністю форм контролю з фізичного виховання у ВНЗ;
- ✓ між низькою мотивацією студентів до відвідування занять з фізичного виховання та відсутністю механізмів стимулювання і заохочення молоді;
- ✓ між слабкою спортивно-матеріальною базою вищих ВНЗ, консервативністю існуючих програм з фізичного виховання та фізкультурно-спортивними інтересами молоді.

Значна кількість сучасної молоді віддає перевагу оздоровчим фітнес-центрам та новим популярним фізкультурно-оздоровчим видам рухової активності. Проте, на жаль, не всі студенти мають фінансові можливості і час на це, а тому фізичне виховання в умовах вищої школи може і повинне забезпечувати мінімальний рівень рухової активності. Це може бути здійснене за рахунок впровадження окрім занять за розкладом, секцій з різних видів спорту. Однак спортивно-матеріальна база не кожного вищого навчального закладу може це забезпечити. Часто спортивні споруди вітчизняних ВНЗ навіть радянського зразка, що не дає можливості повною мірою реалізувати завдання фізичного виховання студентської молоді, більшість мають в кращому випадку типовий проект спортивного комплексу, що включає в себе наявність спортивної зали, басейну, тренажерної зали, а в гіршому – одна ігрова зала маленьких розмірів чи лише тренажерна зала, при цьому відсутній басейн. Багато вишів в Україні не мають стадіонів. Деякі з них беруть спортивні споруди в оренду, а деякі взагалі не звертають на це увагу. Тому матеріально-спортивні умови вітчизняних ВНЗ не можуть рівнятися до європейських вишів, де майже кожен вищий заклад освіти має сучасний спортивний комплекс з декількома ігровими, гімнастичними й тренажерними залами, басейнами, залом для гри у боулінг та великим легкоатлетичним стадіоном з декількома ігровими майданчиками.

Нагальним питанням сьогодення є невизначеність підсумкового контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фізичне виховання». Спроби відмінити оцінювання автоматично призводять до зниження мотивації та ігнорування відвідування дисципліни, і, як наслідок, зниження її статусу, погіршення фізичного стану молоді, деградацію системи фізичного виховання тощо. Крім того, фізичне виховання – це перш за все навчально-виховний процес, завданнями якого є формування спеціальних знань, рухових умінь та навичок, розвиток рухових якостей та підвищення фізичної працездатності студентів, а тому оцінювання навчальних досягнень просто необхідне - це дає можливість викладачу управляти процесом, здійснювати педагогічний контроль і вносити відповідні корективи. Тому підсумковий

контроль з фізичного виховання має бути обов'язковим та передбачати передусім врахування відвідування занять та активну участь у спортивно-масовій роботі. Система оцінювання має включати моніторинг фізичної підготовленості студентів. Складання нормативів дає змогу оцінити фізичну підготовленість молоді, проте нормативи мають бути прийнятними, адаптованими до індивідуальних можливостей тих, хто навчається, до особливостей майбутньої професійної діяльності. Пріоритетним в оцінюванні складання нормативів має бути не стільки результат, скільки його динаміка протягом навчального року. Такий підхід дозволяє враховувати індивідуальні рухові можливості молоді та об'єктивно оцінювати навчальні досягнення, а не базуватися на шаблонній оцінці рівня підготовленості.

Враховуючи вищесказане, доцільним є залишити обов'язкові аудиторні заняття з фізичного виховання для студентів 1-2 курсів за розкладом, при заняття можуть проводитися як традиційно, так і секційно або за професійним спрямуванням в залежності від умов вищого закладу освіти. Для студентів старших курсів заняття з фізичними вправами раціонально планувати у формі секційних занять за видами спорту або у вигляді курсу за вибором. При цьому бажано студентів, які мають відхилення в стані здоров'я, віднести до окремої кафедри, зокрема кафедри фізичного виховання і здоров'я, де пріоритетним було б не формування фізично досконалої людини, готової до праці та оборони, а оздоровча спрямованість рухової активності, заняття фізичними вправами з лікувальною, реабілітаційною та профілактичною метою відповідно до нозології. Орієнтація на самостійну фізкультурно-оздоровчу діяльність за рахунок аудиторних занять сьогодні також не є прийнятною для дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ, оскільки повноцінний розвиток фізичних якостей та формування рухових умінь і навичок студентів забезпечується тільки шляхом систематичних занять за належних спортивно-технічних умов під керівництвом та контролем викладача або інструктора.

Висновки. Сьогодні Україна опинилася перед подвійним викликом – з одного боку, безперервний розвиток освітніх тенденцій вимагає відповідних змін у вітчизняній освіті та інтегрування у європейський освітній простір, з іншого боку, вітчизняна освіта отримана у спадок від радянської ізольованої освітньої системи і не може використовуватися на сучасному етапі світового розвитку. Існуючі суперечності в організації фізичного виховання студентської молоді зумовлюють необхідність підвищення її ефективності та поступової зваженої інтеграції у європейський освітній простір.

Перспективи використання результатів дослідження полягають у вивченні та систематизації зарубіжного досвіду організації фізичного виховання студентської молоді.

Література

1. Сидоренко О. Р. Формування здоров'язберігаючих ціннісних орієнтацій у студентів спеціальних медичних груп педагогічних ВНЗ / О. Р. Сидоренко, І. О. Павленко, Л. І. Бережна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. - 2014. - Вип. 118(3). - С. 255-257.
2. Тимошенко О. В. Як модернізувати національну систему фізичного виховання? Сучасний освітній вимір / О. В. Тимошенко, Ж. Г. Дьоміна // Освіта. – 2016. – 13-20 квітня (№ 15). – С. 6.
3. Ibragimov L.S. Strategic areas of improvement of physical education university students / L. S. Ibragimov // Young Scientist. - No 3 (30). - march, 2016. – P. 611-616.
4. Petrenko V. Problems attendance in physical education students of technical specialties / V. Petrenko, I. Petrenko // Slobozhanskyi science and sport bulletin. - Kharkiv, 2014. - vol. 6(44) . – P. 87-91.